

การประชุมวิชาการ
สถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21

การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 ประจำปี 2562
เรื่อง ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ สร้างคุณภาพประชาธิปไตย
Bridging the Inequality Gap and Nurturing Quality of Democracy
วันที่ 1 - 3 พฤศจิกายน 2562
ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร

1. หลักการและเหตุผล

ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำกับประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ มักมีความเชื่อมโยงถึงความเป็นเหตุเป็นผลกันทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ ความเหลื่อมล้ำที่สูงขึ้นทำให้กลุ่มอำนาจทางการเมืองปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มของตนเอง และทำให้เกิดผลเสียต่อความเป็นประชาธิปไตย จนนำมาซึ่งแรงต้านจากประชาชนเนื่องจากความรู้สึกเหลื่อมล้ำ ไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อีกนัยยะหนึ่งประชาธิปไตยที่ไม่มีคุณภาพก็ได้ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำสูงขึ้นเช่นเดียวกัน เช่น ความไม่เป็นธรรมจากกฎหมาย นโยบายของรัฐ และกลไกการบริหารประเทศจนนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง

ในบริบทสากลการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีคุณภาพ ได้สะท้อนให้เห็นเป็นอย่างดีผ่านหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งอย่างเสรีและเป็นธรรม การรับผิดชอบต่อเสียงของประชาชน การมีเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ความเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของประชาชน หากคนในสังคมได้รับสิทธิ โอกาส อำนาจ และศักดิ์ศรีในฐานะของพลเมืองตามหลักประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างครบถ้วน ย่อมเป็นเครื่องชี้วัดที่ดีถึงการมีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ อันจะนำมาสู่การลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งในปัจจุบันความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นวาระสำคัญเร่งด่วนระดับสากลที่สหประชาชาติได้กำหนดการลดความเหลื่อมล้ำเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs)

ตลอดระยะเวลาเกือบ 88 ปีที่ผ่านมาบนเส้นทางประชาธิปไตยของไทย ได้มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยให้เกิดความยั่งยืน เพื่อให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข อย่างไรก็ตามบนความพยายามก่อร่างประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ เพื่อสร้างให้สังคมประเทศเกิดความเท่าเทียม โดยลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของประชาชนที่ยังไม่ได้รับสิทธิและความเป็นธรรมให้มีโอกาสได้เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ และทรัพยากรในประเทศได้อย่างทั่วถึง โดยพบว่าความพยายามดังกล่าวสะท้อนผ่านทั้งการวางรากฐานประชาธิปไตยโดยยึดหลักธรรมาภิบาล การออกแบบรัฐธรรมนูญ การปรับโครงสร้างอำนาจ การสถาปนาองค์กรอิสระขึ้นเพื่อสร้างดุลยภาพที่เหมาะสม การส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีทางการเมือง และการสร้างเสริมการเมืองภาคพลเมืองให้เข้มแข็งด้วยการส่งเสริมให้เกิดการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง โดยประเทศไทยได้บัญญัติเรื่องการขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 257 และมาตรา 258 และยุทธศาสตร์ชาติ

20 ปี ในยุทธศาสตร์ที่ 4 โดยได้กำหนดให้ความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข หากแต่ความพยายามลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อสร้างพื้นที่ประชาธิปไตยขึ้นมา นั้น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทำให้ประเทศไทยยังคงมีความท้าทาย ที่ยิ่งใหญ่ในบริบทที่ต้องสร้างประชาธิปไตยคุณภาพให้มีความเข้มแข็ง

ในขณะที่เดียวกันความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ส่งผลกระทบต่อประชาธิปไตยของประเทศ อันแสดงออกมาในรูปแบบโครงสร้างทางกฎหมาย กระบวนการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ รวมไปถึงการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนที่ยังติดกับดักความเหลื่อมล้ำอยู่ รายงานข้อเท็จจริงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำ ได้เปิดเผยข้อมูลว่าประเทศไทยติดอันดับต้นของโลกด้านความเหลื่อมล้ำของการถือครองที่ดินและทรัพย์สิน โดยนัยยะของความเหลื่อมล้ำ มิใช่เพียงความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของคนในประเทศเท่านั้น แต่ยังมีนัยยะสำคัญรวมไปถึงความเหลื่อมล้ำในกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งทางการเมือง ระบบกฎหมาย เทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม และการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นในเรื่องทรัพยากร การศึกษา และการบริการสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประชาธิปไตยในประเทศไทยด้วย

ในวาระที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ช่วงสำคัญของการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยอีกวาระหนึ่ง สถาบันพระปกเกล้าในฐานะสถาบันวิชาการด้านการเมืองการปกครองของประเทศ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการนำประสบการณ์ของประเทศไทยและนานาชาติมาทบทวนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาคิดหาทางออกร่วมกันในการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพในอนาคต จึงได้กำหนดให้มีการประชุมวิชาการประจำปีในครั้งนี้นี้ขึ้น

2. วัตถุประสงค์

1) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ภายใต้ปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศจากนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) เพื่อให้ได้ข้อเสนอสำหรับขับเคลื่อนนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพด้วย เพื่อร่วมกันนำพาประเทศไทยไปสู่สังคมประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

3. กิจกรรมหลัก

การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 ประกอบด้วย กิจกรรมหลัก 3 ส่วน ได้แก่

- **การแสดงผลงาน** การจัดให้มีการแสดงผลงานมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยกับความเหลื่อมล้ำ ในระยะเปลี่ยนผ่านของไทยและต่างประเทศ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ มุมมอง และทัศนคติ ในหัวข้อดังกล่าว
- **การสัมมนาทางวิชาการ** การสัมมนา มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิดเห็นจากมุมมองและประสบการณ์ของนานาชาติและประเทศไทยในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับความเหลื่อมล้ำ กลไกทางการเมืองและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนา ขับเคลื่อนประชาธิปไตยและนำพาสังคมการเมืองสู่ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ โดยแบ่งเวทีการสัมมนาทางวิชาการออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

(1) การนำเสนอมุมมองผู้ทรงคุณวุฒิและอภิปรายร่วม (Thai panel discussion) ของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศเกี่ยวกับประเด็นประชาธิปไตยกับความเหลื่อมล้ำ

(2) การอภิปรายร่วมประสบการณ์นานาชาติ (International panel discussion) เป็นการนำเสนอมุมมองและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ จากต่างประเทศ

(3) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Group discussion) เป็นการนำเสนอมุมมอง ประสบการณ์ บทความ เอกสารทางวิชาการหรือผลการวิจัยเฉพาะประเด็น เพื่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน

- **การจัดนิทรรศการ** มีวัตถุประสงค์ให้เป็นพื้นที่ของการแสดงรูปธรรมขององค์ความรู้และรวบรวม กรณีศึกษาในประเด็นการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำกับการสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ทั้งในบริบทของประเทศไทยและนานาชาติในรูปแบบของบอร์ดนิทรรศการ เวทีการแสดง และกิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ

4. กลุ่มเป้าหมาย

สถาบันพระปกเกล้า กำหนดผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 1,000 คน ประกอบด้วย

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
- บุคลากรในหน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- บุคลากรในองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- นักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง
- ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น
- ผู้แทนองค์กรพัฒนาชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มเครือข่ายภาคประชาชน
- ผู้แทนองค์กรภาคธุรกิจเอกชน
- สื่อมวลชน
- นักเรียน นิสิต นักศึกษา
- ประชาชนทั่วไปที่สนใจ

5. วัน เวลา สถานที่จัดงาน

สถาบันพระปกเกล้า กำหนดจัดงานประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 ระหว่างวันที่ 1 - 3 พฤศจิกายน 2562 เวลา 08.30-17.00 น. ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

• ผู้บริหารภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนของรัฐบาล องค์กรอิสระ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา องค์กรภาคเอกชน สื่อมวลชน องค์กรภาคประชาชน และประชาชนทั่วไป ได้นำเสนอผลงานวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อยอดความคิด และแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

• ได้รับข้อเสนอเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมความเสมอภาค เท่าเทียม เป็นธรรม และส่งเสริมประชาธิปไตยของประเทศไทยให้มีคุณภาพต่อไป

การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 ประจำปี 2562
เรื่อง ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ สร้างคุณภาพประชาธิปไตย
Bridging the Inequality Gap and Nurturing Quality of Democracy
วันที่ 1 - 3 พฤศจิกายน 2562
ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร

วันศุกร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2562

- 11.00-13.00 น. ลงทะเบียน
- 13.30-14.30 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จ ฯ พระราชดำเนินเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 ประจำปี 2562
- 14.30-14.40 น. ชมวีดิทัศน์เปิดการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21 ประจำปี 2562
- 14.40-15.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 15.00-16.00 น. การแสดงปาฐกถา นำ เรื่อง “ Bridging the Inequality Gap and Nurturing Quality of Democracy”
โดย
- Mr. Renaud Meyer
United Nations Development Programme (UNDP),
Thailand
- 16.00-17.30 น. การอภิปรายมุมมองและประสบการณ์จากต่างประเทศ เรื่อง Democracy and Inequality from International Perspectives
โดย
- Prof. Chong-Min Park
Korea University, Korea
 - Adjunct Prof. Catherine Morris
University of Victoria, Canada
Mr. Frederic Spohr
Friedrich Naumann Foundation, Thailand and Myanmar
 - Ratchada Anantavasilpa
Senior Financial Sector Specialist, East Asia and Pacific,
World Bank

ผู้ดำเนินรายการ

- **ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์**

ประธานคณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า
ครั้งที่ 21 ประจำปี 2562

วันเสาร์ที่ 2 พฤศจิกายน 2562

08.00-09.00 น. ลงทะเบียน

09.00-10.00 น. การแสดงปาฐกถาพิเศษ เรื่อง **ความเหลื่อมล้ำในโครงสร้างอำนาจรัฐ**

โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ประเวศ วะสี

10.00-10.15 น. พักรับประทานอาหารว่าง

10.15-12.00 น. การอภิปราย เรื่อง **ขับเคลื่อนคุณภาพประชาธิปไตยเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ
ในหลากหลายมิติ**

โดย

- **ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ**

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

- **ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว**

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- **ดร.สมชัย จิตสุชน**

ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

- **นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ**

ประธานกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและ
ความเสมอภาคทางสังคม

ผู้ดำเนินรายการ

- **นางสาวชนิทรันนัท ปุณณะนินิ**

ผู้ประกาศข่าวและผู้ดำเนินรายการ สถานีโทรทัศน์ช่อง 8

12.00-13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00-17.00 น. ลงทะเบียนและเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มย่อยที่ 1 : เสริมสร้างความเสมอภาคด้วยระบบกฎหมาย

ในรัฐเสรีประชาธิปไตย กฎหมายถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่อาจช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยการออกกฎหมายที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียมีการรับฟังความเห็นอย่างกว้างขวาง ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่ดี ก็จะทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ในทางตรงกันข้าม การออกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม และการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ดี ก็อาจมีส่วนทำให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มมากขึ้นได้ เช่น การออกกฎหมายกำหนดเขตป่าสงวนโดยไม่คำนึงถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หรือการออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่ม ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียม ทำให้คนบางกลุ่มได้เปรียบ หรือทำให้คนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ไม่เกิดความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน เป็นต้น

ดังนั้น การสร้างระบบกฎหมายที่ดีตั้งแต่การออกกฎหมาย เช่น การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย และทำให้กระบวนการในร่างกฎหมายไปรับฟังความคิดเห็นของประชาชนสามารถสะท้อนเสียงของประชาชนได้อย่างแท้จริง ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่ดีเพื่อให้สิทธิของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน และการสร้างกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ จึงถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมลดลง และทำให้สังคมเกิดความเป็นธรรม

ประเด็นในกลุ่มย่อยที่ 1

- การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการสร้างกฎหมายที่เป็นธรรม
- การบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียม คำนึงถึงสิทธิ และความเสมอภาคของประชาชน
- การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อสร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงความยุติธรรม
- การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรม

วิทยากรในกลุ่มย่อยที่ 1

- ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์
ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล
รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและความยั่งยืน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นายสมชาย หอมลออ
เลขาธิการมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา

ผู้ดำเนินรายการ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์
ประธานหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้สรุป

- นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร
นักวิชาการผู้ชำนาญการ สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า

กลุ่มย่อยที่ 2 : สร้างเสถียรภาพประชาธิปไตยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีคุณภาพอย่างยั่งยืน หากระบบการเมืองไม่มีเสถียรภาพ ไม่สามารถมีพื้นที่ให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในระบบการเมืองได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมแล้ว ย่อมมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำสุดขั้วสูงในสังคม อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพให้ยังรากลึกลงในสังคม

ห้องประชุมกลุ่มย่อยที่ 2 เรื่อง “สร้างเสถียรภาพประชาธิปไตยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ” เชื่อมั่นว่า ระบบการเมืองที่มั่นคงและมีเสถียรภาพสามารถสร้างได้ผ่านการสร้างระบบการเมืองที่เอื้อให้ภาคส่วนต่าง ๆ สามารถเข้ามาเจรจาต่อรองเพื่อจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรม" ห้องประชุมกลุ่มย่อยนี้จะเป็นการร่วมกันอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในด้านวิชาการและในด้านการปฏิบัติเพื่อมาร่วมวิเคราะห์กันว่า กลไกต่าง ๆ ของระบบการเมือง โดยเฉพาะภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีมุมมองในเรื่องการจัดสรรแบ่งปันอำนาจให้กับภาคส่วนต่าง ๆ อย่างไร และกลไกต่าง ๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้พยายามแก้ไขความเหลื่อมล้ำในทางการเมืองได้หรือไม่ ควรจะมีข้อเสนอแบบใดที่จะทำให้การเมืองไทยเป็นของคนไทยทุกคน โดยวิเคราะห์ทั้งในกลไกของสถาบันการเมืองและองค์กรตรวจสอบทางการเมือง ระบบราชการ วัฒนธรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เอื้อให้เกิดระบบการเมืองที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมให้กับสังคมไทย

ประเด็นในกลุ่มย่อยที่ 2

- สถาบันการเมืองและองค์กรตรวจสอบทางการเมืองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
- ระบบราชการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- วัฒนธรรมทางการเมืองที่สามารถผลักดันให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม
- พฤติกรรมทางการเมืองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

วิทยากรในกลุ่มย่อยที่ 2

- ศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่
อดีตรองกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และอดีตรองสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ
- รองศาสตราจารย์สมชัย ศรีสุทธิยากร
อดีตรองกรรมการการเลือกตั้ง
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นายภัทร คำพิทักษ์
นักสื่อสารมวลชน

ผู้ดำเนินรายการ

- ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู
ผู้อำนวยการวิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

ผู้สรุป

- ดร.สตีร ธนานิธิโชติ
รักษาการผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

กลุ่มย่อยที่ 3 : ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจด้วยประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ

ในสังคมโลกที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มักจะมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือแบบตลาดเสรีเป็นพื้นฐาน อันเป็นหลักการของระบอบการปกครองที่ควบคู่กันไป ซึ่งลักษณะของระบบเศรษฐกิจดังกล่าวนี้เอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและมีอำนาจเต็มในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ จึงทำให้สามารถขับเคลื่อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และช่วยให้รายได้เฉลี่ยของประเทศสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ก็ได้ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้ประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นไปด้วย ส่งผลทำให้ประเทศประชาธิปไตยต่าง ๆ ทั่วโลก ประสบกับปัญหา “ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ” (economic inequality) ตามมา ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในแง่ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรม รวมถึงระหว่างผู้มีรายได้มากและผู้มีรายได้น้อย จนเป็นที่มาของวลีในสังคมไทยที่ว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” ซึ่งวลีดังกล่าวนี้สามารถยืนยันสภาพความเป็นจริงได้จากรายงานของ The Credit Suisse Global Wealth Report ในปี พ.ศ.2561 ที่ระบุว่าไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุดในโลก โดยคนไทยเพียงร้อยละ 1 ถือครองความมั่งคั่งถึงร้อยละ 66.9 ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ

สำหรับประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้นนี้ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง (Consolidated democracy) ในขณะเดียวกัน การที่ประชาธิปไตยไม่มีคุณภาพ ก็ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงขึ้นด้วยเช่นกัน โดยสาเหตุสำคัญมาจากความไม่เป็นธรรมของกฎหมาย นโยบาย ทั้งในสาระและกระบวนการ กลไกของรัฐที่มีการจัดการทรัพยากรและอำนาจแบบรวมศูนย์ กระทั่งการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ การสะสมปัญหาที่ยาวนานส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมตามมา แม้ว่าตลอดหลายปีที่ผ่านมา ทุกรัฐบาลได้พยายามที่จะผลักดันกฎหมาย นโยบาย รวมทั้งการปรับสมดุลของกลไกรัฐในเรื่องต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถลดระดับความรุนแรงของปัญหาได้เท่าที่ควร ดังนั้น ในการประชุมกลุ่มย่อยนี้ จึงมุ่งหวังให้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพปัญหา ตลอดจนเสนอแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจด้วยการปรับปรุงกลไกและกระบวนการประชาธิปไตยให้มีคุณภาพจากประสบการณ์ของไทยและต่างประเทศที่จะนำไปสู่การสร้างสังคมสันติสุขและเป็นธรรม

ประเด็นในกลุ่มย่อยที่ 3

- แนวทางการปฏิรูปกระบวนการประชาธิปไตยที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ
- กระบวนการทางนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ
- แนวทางการออกกฎหมาย/กลไกตามรัฐธรรมนูญที่ช่วยแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ
- การพัฒนาระบบการเมืองการปกครองที่สามารถผลักดันให้เกิดความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ
- แนวทางการปฏิรูปกลไกรัฐที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

วิทยากรในกลุ่มย่อยที่ 3

- รองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์
ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิ เนื่องจำนงค์
อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

- **ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล**
อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี/อดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ/อดีตรองอธิการบดีร่างรัฐธรรมนูญ
- **ดร.ธร ปิติตล**
อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ดำเนินรายการ

- **ดร.เลิศพร อุดมพงษ์**
นักวิชาการผู้ชำนาญการ สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

ผู้สรุป

- **ดร.ถวิลวดี บุรีกุล**
ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

กลุ่มย่อยที่ 4 : เพิ่มคุณภาพประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาสังคมเสมอภาค

หัวใจสำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพคือการยอมรับบนหลักความเสมอภาคและเคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐจึงควรให้ความเสมอภาคกับความแตกต่างหลากหลายของประชากรที่แตกต่างทั้งทางชาติพันธุ์ ศาสนา และเพศ/เพศสภาพโดยไม่เลือกปฏิบัติ ผ่านการให้การคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการอันเสมอหน้ากัน และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่เปราะบางทั้งในมิติของช่วงวัย เพศสภาพ/เพศภาวะ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่นับเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่รัฐพยายามมุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมความเท่าเทียมเพื่อเพิ่มศักยภาพของประชากรในการร่วมกันขับเคลื่อนประเทศ อย่างไรก็ตามยังพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มยังถูกเลือกปฏิบัติด้วยความไม่เข้าใจ ผู้หญิงและเพศสภาพอื่น ๆ ยังคงมีความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงค่าจ้าง และตลาดแรงงาน คนยากจน ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสได้รับการเลือกปฏิบัติและไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและโอกาสที่ควรจะได้รับ

ดังนั้น การให้หลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมแก่ทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และทุกเพศสภาพ/เพศภาวะ การช่วยเหลือกลุ่มคนยากจน ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสให้เข้าถึงบริการสาธารณะ การได้รับการศึกษา การจัดสรรทรัพยากร และสวัสดิการที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง โดยในการประชุมกลุ่มย่อยนี้มีความมุ่งหวังให้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในเรื่องสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะของทุกกลุ่มประชากร โดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ บทบาทของสตรี กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้ด้อยโอกาส เพื่อพัฒนาให้สังคมก้าวหน้าและคนทุกกลุ่มได้รับการปกป้องจากรัฐอย่างเท่าเทียมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง อันเป็นการขับเคลื่อนประชาธิปไตยที่มีคุณภาพในระดับฐานราก เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติและกำจัดการหนุนซ้ำความไม่เป็นธรรมต่อด้วยแนวทางการเสริมสร้างความเสมอภาคให้กับทุกกลุ่มประชากรในสังคม

ประเด็นในกลุ่มย่อยที่ 4

- สิทธิและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ เช่น บริการสาธารณสุข การศึกษา และการจัดสรรทรัพยากรของกลุ่มเปราะบางทางชาติพันธุ์ เพศสภาพ/เพศภาวะ ผู้พิการ คนยากจนและผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น
- นโยบายรัฐกับการสร้างหลักประกันทางสังคมและการส่งเสริมความเท่าเทียมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพศสภาพ/เพศภาวะ ผู้พิการ คนยากจน และผู้ด้อยโอกาส
- การเลือกปฏิบัติและการยอมรับในเรื่องความหลากหลายทางเพศสภาพ/เพศภาวะ ชาติพันธุ์ ผู้พิการ คนยากจน และผู้ด้อยโอกาส
- ทบทวนองค์ความรู้ แนวทาง และนโยบายเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและพัฒนาแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาคในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิทยากรในกลุ่มย่อยที่ 4

- **ดร.ศรีประภา เพชรมีศรี**
อาจารย์สถาบันสิทธิมนุษยชนศึกษาและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- **ดร.ไกรยส ภัทราวาท**
รองผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
- **อาจารย์เคท คริ่งพิบูลย์**
อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายเพื่อนกะเทยไทยเพื่อสิทธิมนุษยชน
- **นางกนกรัตน์ เกื้อกิจ**
ผู้ช่วยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต.)

ผู้ดำเนินรายการ

- **นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์**
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า

ผู้สรุป

- **พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ**
ผู้อำนวยการสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

กลุ่มย่อยที่ 5 : เสริมสร้างการกระจายอำนาจให้เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่

การรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองการปกครองของไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่องยาวนานเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไทยให้มีคุณภาพ เพราะการรวมศูนย์อำนาจเป็นการปิดโอกาสที่ประชาชนจะได้เรียนรู้ฝึกฝน และมีประสบการณ์ในการปกครองตนเอง (self - government) ประเทศไทยจึงทำการปฏิรูปการเมืองทั้งระบบตามเจตนารมณ์ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ โดยมุ่งลดการรวมศูนย์อำนาจรัฐและกระจายอำนาจสู่ประชาชน การขับเคลื่อนการกระจายอำนาจส่งผลให้เกิดการกระจายอำนาจในหลายมิติ อาทิ การกระจายอำนาจทางการเมือง การกระจายอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน การกระจายภารกิจหน้าที่ของรัฐ และการกระจายทรัพยากรและงบประมาณ เป็นต้น การกระจายอำนาจจึงกลายเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดช่องว่าง

ความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างความเป็นธรรม และความเสมอภาคให้แก่ประชาชน เพราะประชาชนทุกกลุ่มในทุกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเมืองหรือชนบทสามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมือง ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ สิทธิที่พึงมีตามกฎหมาย และโอกาสในการใช้ทรัพยากรและการได้รับบริการสาธารณะ อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจก็มิได้มีความก้าวหน้ามากนัก เพราะมีการหวนกลับไปใช้นโยบายการรวมศูนย์อำนาจและให้บทบาทความสำคัญแก่ระบบราชการส่วนกลางมากขึ้น ดังเห็นได้จากการชะลอตัวในการถ่ายโอนภารกิจ ทรัพยากรบุคคล และงบประมาณสู่ชุมชนท้องถิ่น

ดังนั้น ในการประชุมกลุ่มย่อยนี้จึงมุ่งระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างการกระจายอำนาจให้เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และตัวอย่างการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างความเป็นธรรม และความเสมอภาคในพื้นที่ ตลอดจนมุ่งนำเสนอทิศทางการหรือนโยบายการกระจายอำนาจที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การลดอำนาจรัฐ เพิ่มอำนาจประชาชน และเสริมสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในพื้นที่ต่อไป

ประเด็นในกลุ่มย่อยที่ 5

- แนวทางการเสริมสร้างการกระจายอำนาจให้เป็นกลไกที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่
- นโยบายการกระจายอำนาจที่เหมาะสมเพื่อลดอำนาจรัฐ เพิ่มอำนาจประชาชน และเสริมสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในพื้นที่
- ตัวอย่างที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างความเป็นธรรม และความเสมอภาคในพื้นที่

วิทยากรในกลุ่มย่อยที่ 5

- รองศาสตราจารย์ ดร.ปราน สุวรรณมงคล
นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ
นายกเทศมนตรีนครยะลา
- นายธีระศักดิ์ ฑีฆายุพันธุ์
นายกเทศมนตรีนครขอนแก่น

ผู้ดำเนินรายการ

- รองศาสตราจารย์ ดร.อัชกรณ วังศ์ปรีดี
อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้สรุป

- รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์
รองอธิการบดีฝ่ายบริหารท่าพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันอาทิตย์ที่ 3 พฤศจิกายน 2562

08.30-09.00 น. ลงทะเบียน

09.00-10.30 น. นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม

โดย

- **นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร**
นักวิชาการผู้ชำนาญการ สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า
- **ดร.สติธร ธนานิธิโชติ**
รักษาการผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย
สถาบันพระปกเกล้า
- **ดร.ถวิลวดี บุรีกุล**
ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
- **พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ**
ผู้อำนวยการสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า
- **รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์**
รองอธิการบดีฝ่ายบริหารท่าพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ดำเนินรายการ

- **รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล**
รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

10.30-11.00 น. สรุปภาพรวมการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 21

- **ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์**
ประธานคณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า
ครั้งที่ 21 ประจำปี 2562

11.00-11.30 น. พิธีมอบรางวัลพระปกเกล้าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2562

11.30-12.00 น. การแสดงปาฐกถาปิด

โดย

- **ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย**
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า